

Læringsmål

Når du har arbeidet med dette kapitlet, skal du kunne

- vite hvilke momenter som skal være med i en anmeldelse
- skrive en anmeldelse av en bok, en film, musikk eller et spill
- vurdere andres anmeldelser

8

Anmeldelse

Hva er en anmeldelse?

En anmeldelse er en tekst som omtaler og vurderer for eksempel bøker, musikk, teater, film eller dataspill. Du sjekker kanskje anmeldelsene før du bestemmer deg for hva du skal se på kino, eller du blir nysgjerrig på et dataspill som har fått en god omtale? Mange lar anmeldelsene avgjøre valget. Derfor kan en god eller en dårlig anmeldelse bety mye for eksempel for hvor høye seertall en film får.

Noen ganger handler anmeldelsen om en konsert eller et teaterstykke som bare har én enkelt forestilling. Da får leseren vite hva anmelderen synes om forestillingen akkurat den kvelden. Anmeldelser kan også gi en viktig tilbakemelding til artistene.

Subjektiv sjanger:
teksten forteller om forfatterens personlige syn på det han eller hun skriver om

Anmeldelsen er en subjektiv sjanger og gir bare uttrykk for hva den bestemte anmelderen mener. Det er slett ikke sikkert at du er enig med han eller henne. Anmelderen har gjerne mye kunnskap om det han eller hun anmelder, men likevel er det bare anmelderens personlige mening som kommer til uttrykk. Det er altså ikke en «fasit».

I eksemplet på neste side ser du hvordan en anmelder vurderer ungdomsromanen *Super* av Endre Lund Eriksen.

◀ Da filmen *Tina & Bettina – The Movie* hadde premiere i 2012, var ikke anmelderne nådige i sine tilbakemeldinger. Formuleringer som «Eg ler altfor lite til at dette skal vere ein rein komedie», «Tina og Bettina er nok figurar som bør inntakast i mindre dosar», «kleine musikalnumre» og «traurig» er vanskelig å misforstå. Likevel strømmet publikum til kinoene. Hva tror du var grunnen til det?

EKSEMPELTEKST

FØR DU LESER

Hvordan synes du en god ungdomsroman skal være? Tenkeskriv i tre minutter.

MENS DU LESER

Hva får du vite om handlingen i boka?

– En super ungdomsroman

- Boktittel: Super
- Forfatter: Endre Lund Eriksen
- Utgivelsesår: 2009
- Forlag: Aschehoug

Tøff, overraskende og original. Det er Endre Lund Eriksens siste ungdomsroman, som konkurrerer om flere litterære priser.

Super av Endre Lund Eriksen er en super roman. Lettvint ordspill, kan du tenke, men jeg mener å ha mine ord i behold.

Å bli voksen

Jeg-fortelleren er Julie på femten, som har lurt foreldrene til å tro at hun skal reise på sommerleir. De drar til Syden, hun ringer til leiren og sier hun er syk. Dermed har hun en hel uke alene til å gjøre det hun selv har aller mest lyst til. Og det er ikke lite. Hun setter opp en liste: Få tatovering, drikke meg full, balansere på brua – dette er noen av punktene. «En uke er kort tid på å slutte å være så jævla blind», sier Julie, og det er først etter flere kapitler vi skjønner at Julie faktisk ER blind.

Denne uken alene vil hun være super. Ikke være den vanlige Julie, som er hjemme med mor og far på lørdagskveldene, er skoleflink og forholder seg til velvillige, kristne hjelpere. Denne uken skal det drikkes og forhåpentlig kysse!

Uken blir mer dramatisk enn Julie kunne drømt om.

Ikke skal jeg røpe hvordan det går, men *Super* utvikler seg til å bli en virkelig thriller – med alle velkjente thriller-effekter, men med et så originalt utgangspunkt at spenningen blir ekstra stor.

Driv

Endre Lund Eriksen skriver godt, det har han bevist før, ikke minst i bøkene om Pitbull-Terje. Det er driv i historien, tempo og humor, og dialogene sitter godt i munnen. Denne boken retter seg mot et litt eldre publikum enn Pitbull-bøkene. Det ligger et alvor i teksten; Julie er jo faktisk blind, men bortsett fra noen praktiske problemer er det

ETTER AT DU HAR LEST

Fikk du lyst til å lese denne boka? Hvorfor eller hvorfor ikke?

ingenting som tilsier at Julie skulle være annerledes enn andre tenåringer. Å fortelle denne historien, uten å bli for velmenende eller politisk korrekt, er godt gjort.

Julie har flere lag og flere ansikter, akkurat som de andre få skikkelsene i romanen er flertydige. *Super* blir ingen svart-hvitt-historie, men underholdende og tankevekkende på samme tid.

Anne Cathrine Straume, NRK

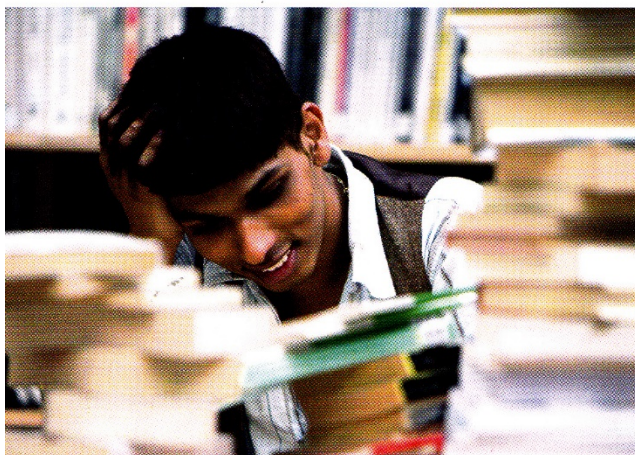
Skriv en anmeldelse

Sjanger: teksttype, for eksempel fag-artikkel, tegneserie og roman

I anmeldelsen er det din personlige mening som skal komme fram. Likevel er det en forutsetning at du har kunnskap om det du skal anmelde, slik at du kan vurdere om det du ser eller hører, er av høy kvalitet eller ikke. En anmelder som har spesielt god kunnskap om opera, men ikke vet særlig mye om andre musikkjangere, vil antakelig ikke være noen god rockekonsertanmelder.

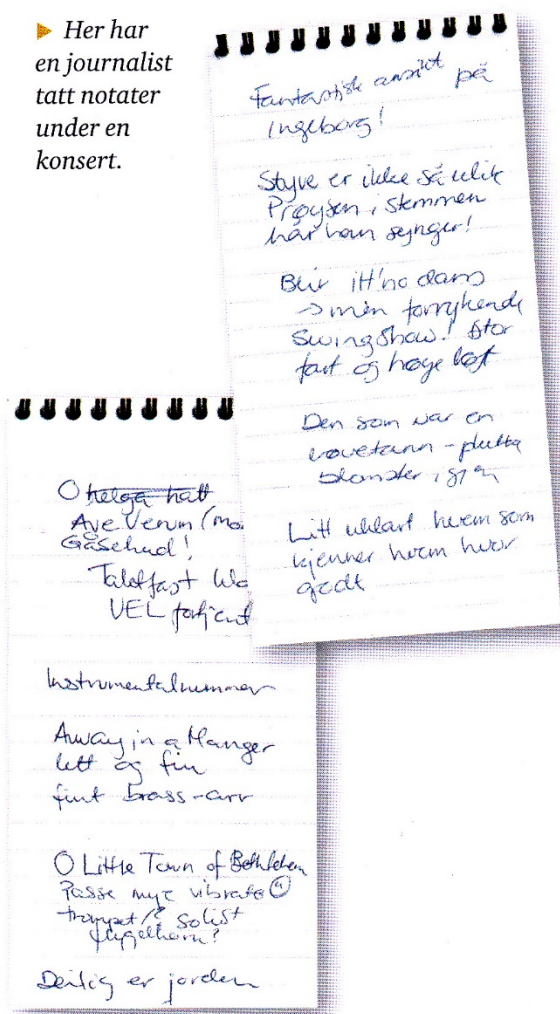
Å forberede seg

Jo mer du kan om det som du skal vurdere, desto bedre kan du vurdere kvaliteten. Det er en stor fordel at for eksempel den som skal anmelde et dataspill, kjenner til hvilke muligheter og begrensninger som ligger i det å lage et spill.

Når du forbereder deg til å skrive en bokanmeldelse som den om *Super*, gjelder det å finne ut en del om sjangeren ungdomsroman og om forfatteren Endre Lund Eriksen. Sjangerkunnskapen må du skaffe deg før du begynner å lese romanen. Det er viktig å vite hva du kan forvente når du skal vurdere om boka er god eller ikke. Bakgrunnsinformasjon kan du finne for eksempel i aviser, på Internett eller ved å snakke med folk som kan noe om det du skal anmelde.

► Her har en journalist tatt notater under en konsert.

Å notere underveis

Hvis du skal anmelde en bok eller en cd, har du mulighet til å stoppe opp underveis i lesingen og lyttingen. Du kan også lese eller lytte på nytt hvis det er noe du ikke får med deg første gang.

Det er lurt å ta notater. Finner du noe i boka som du synes er spesielt viktig å nevne, eller du hører noe i musikken som du vil si noe om, er det nyttig å skrive det ned underveis. Da har du notater å støtte deg til når du er ferdig med boka eller cd-en.

Skal du anmelde en konsert eller en film på kino, er det ekstra viktig å ta notater underveis. Det er lett å glemme detaljene i det du opplevde og tenkte i løpet av forestillingen. Du har som regel ikke mulighet til å skrive hele setninger når du ser en forestilling, så du må skrive stikkord og tegn som gir mening etterpå.

Det er ikke noen «riktige» eller «gale» måter å ta notater på underveis. Det viktigste er at du selv husker hva du opplevde, slik at du kan videreformidle opplevelsen.

OPPGAVER

- 1 Hva synes du det er viktig å få vite når du leser en anmeldelse? Skriv stikkord.
- 2 Hvilken bakgrunnskunnskap tror du at anmelderen av *Super* har?
- 3 Skriv ned noen tips til en som skal forberede seg til å anmelde en konsert med Justin Bieber. Hva slags sjangerkunnskap og bakgrunnsinformasjon bør han eller hun tilegne seg?
- 4 a Lytt til en nyhetssending på radio, se en videosnutt på YouTube, eller følg ekstra godt med på det som læreren din sier (ca. 5 minutter). Prøv å ta notater underveis. Gjør noe annet en liten stund før du finner fram notatene dine igjen. Skriv et kort referat av det du tok notater fra.
- b Hva var det letteste, og hva var det vanskeligste med å skrive referat etter egne notater? Diskuter med en medelev.

Hvem skriver du til?

Hvordan du skriver anmeldelsen din, kommer an på hvem som er målgruppa. Skriver du om heavy metal for et rockemagasin, vil du ta for deg andre ting og bruke andre ord enn om du skriver om en ungdomsroman for skoleavisen eller om et dataspill for et magasin. Når du har klart for deg hvem leseren din er, kan du tilpasse språk og innhold slik at du treffer målgruppa.

Overskrift

Overskriften skal fange leserens interesse og helst også si noe om hva teksten handler om. Overskriften kan gjerne lages helt til slutt, når teksten din er ferdig, slik at den passer helt til innholdet i anmeldelsen.

I eksemplet på side 148 ser vi at overskriften på anmeldelsen «En super ungdomsroman» spiller på tittelen på boka: *Super*. I dette tilfellet ser vi at overskriften også oppsummerer anmelderens mening. Dermed får anmelderen sagt mye med overskriften.

Innledning

Innledningen skal presentere boka, musikken eller forestillingen du anmelder. Fortell kort hva boka, filmen eller skuespillet handler om, eller hva slags musikk du har lyttet til. Da er det lettere for leseren å vurdere om dette er interessant for han eller henne.

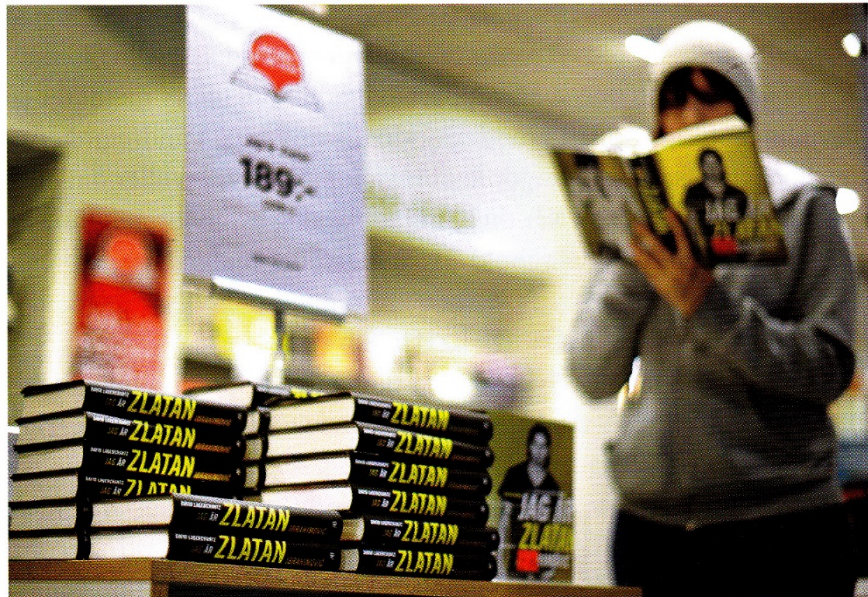
Du kan også si noe kort om hvilken konklusjon du har kommet til. Det har Anne Cathrine Straume gjort i anmeldelsen av Endre Lund Eriksens ungdomsroman *Super*.

Hoveddel

I hoveddelen skal du vurdere det du har lest, hørt eller sett. Det er også vanlig å skrive litt om forfatteren, regissøren, musikerne eller spilldesigneren. Da får leseren din vite hvem som har lagd boka, filmen, musikken eller spillet du anmelder. Kanskje leseren pleier å like bøkene av denne forfatteren? Da er det gode sjanser for at hun eller han kommer til å være interessert i denne boka også.

Regissør: regissørens jobb er å tolke og fortelle en historie ved hjelp av film

► Bøker om kjente idrettsutøvere er populære. Boka om fotballspilleren Zlatan Ibrahimović kom ut i mange land.

Bokanmeldelse

En bok kan presenteres ved at du forteller det viktigste som skjer. Pass på at du ikke røper så mye av handlingen at du ødelegger opplevelsen for leseren! Det går fint an å gi smakebiter av hva det handler om, uten å avsløre for mye. Hva tror du hadde skjedd hvis du for eksempel anmeldte en krimbok og avslørte hvem den skyldige var? I en bokanmeldelse er det også vanlig å si noe om hvilke særtrekk forfatteren har, litterære virkemidler og av og til også noe om hvem boka passer for.

Hovedperson:
person som spiller
den viktigste rollen
i fortellingen

I anmeldelsen av *Super* forteller anmelderen hvem hovedpersonen er, og hva slags situasjon hun (hovedpersonen) befinner seg i når historien begynner. Ganske kort, og uten egentlig å avsløre særlig mye om handlingen, forteller anmelderen også hva boka handler om. «Uken blir mer dramatisk enn Julie kunne drømt om», skriver Straume og får på den måten fortalt at det skjer spennende ting i boka.

Musikkanmeldelse

Er det musikk du skal anmelde, kan du starte med å fortelle hvilken sjanger musikken tilhører. Fortell deretter om hvem som spiller, og hvor du har hørt musikken. Har du hørt den på en plate, skriver du det. Har du vært på en konsert, skriver du hvor den var. Du kan gjerne si noe om hvor mange som var på konserten, og hvordan de likte det de hørte.

► Den interaktive barneboka Hogworld: Gnarts eventyr fikk gode anmeldelser, blant annet for den flotte grafikken.

Å anmelde spill

Et spill kan presenteres ved at du forteller hvilken type spill det er, og kort sier noe om hva det går ut på. Hva er nytt sammenliknet med spill du kjenner til fra før? Gi leseren et inntrykk av hvilke kvaliteter som kjennetegner spillet.

F

Hvis du bare forteller hva som skjer i teaterstykket, eller hvilke sanger som er på cd-en, er det en omtale, og ikke en anmeldelse. I en anmeldelse skal du vurdere det du anmelder, ikke bare beskrive det.

Din egen vurdering

Til slutt i hoveddelen skal du fortelle leseren hvordan du vurderer produktet du anmelder. Det er nå det er nyttig å ha kunnskap om det du skriver om. Med god kunnskap om det du skal anmelde, er det mulig å gi en grundig vurdering: Hvorfor var det bra? Hvorfor var det ikke fullt så bra?

154 | Kapittel 8 Anmeldelse

TENK OVER

Hva tror du Straume mener når hun sier at det «er driv i historien, og dialogene sitter godt i munnen»? Diskuter med sidemannen.

Fordi Straume kan mye om litteratur, kan hun vurdere kvaliteten på boka. Hun sier blant annet at *Super* har samme kvalitet som andre bøker Lund Eriksen har skrevet. Det forteller oss som lesere at vi kan stole på at hun vet hva hun snakker om. Hun sier videre at det er «driv i historien», og at «dialogene sitter godt i munnen». Utsagnene viser at hun både kjenner godt til sjangeren hun anmelder, og at hun liker romanen godt. Til sammen danner vurderingen grunnlaget for den konklusjonen hun kommer med i avslutningen.

Avslutning

Her skal anmelderens konklusjon komme. I bokanmeldelsen ser vi at Straume gir en kort karakteristikk av hvordan hovedpersonen og bipersonene i romanen blir skildret i løpet av romanen. I tillegg oppsummerer hun sin vurdering i få ord:

Julie har flere lag og flere ansikter, akkurat som de andre få skikkelsene i romanen er flertydige. «Super» blir ingen svart-hvitt-historie, men underholdende og tankevekkende på samme tid.

Biperson: person som spiller en mindre viktig rolle i fortellingen

OPPGAVER

- 5 Lag en ny tittel til anmeldelsen av *Super* som avslører at du ikke liker romanen.
- 6 a Diskuter med en klassekamerat: Hva slags fortelling kan skjule seg bak tittelen *Hvis det er flere som juger nå*?
b Se om dere kan finne informasjon, for eksempel på nettet, som forteller hva boka med denne tittelen handler om. Stemmer det med det dere trodde?
- 7 Se på innledningen til anmeldelsen av *Super*. Skriv ned opplysningene du får om boka.
- 8 Hvilke forventninger får du til anmeldelsen etter å ha lest innledningen? Begrunn svaret.
- 9 Velg en bok eller en film du kjenner godt. Skriv et avsnitt der du presenterer boka eller filmen på en måte som kan passe i innledningen til en anmeldelse.
- 10 Se på oppgave 9. Skriv ned momenter du ville hatt med i hoveddelen til en anmeldelse av boka eller filmen.
- 11 Sett opp en liste med stikkord over det du får vite om romanen *Super* i hoveddelen av anmeldelsen til Anne Cathrine Straume.
- 12 Hvilke personlige meninger gir Straume uttrykk for i anmeldelsen av *Super*?
- 13 Hva slags lesere tror du Straumes anmeldelse av *Super* er beregnet på?
- 14 a Hva konkluderer avslutningen av Straumes anmeldelse med?
b Gjør avslutningen deg mer eller mindre interessert i å lese boka? Begrunn svaret.
- 15 Skriv et avsnitt der du forteller hva du synes om boka eller filmen fra oppgave 9 og 10. Begrunn meningene dine.

TENK OVER

Hvilken funksjon har illustrasjoner og terningkast i en anmeldelse?

Faktabokser, bilder og terninger

I tillegg til selve teksten inneholder anmeldelser ofte noen visuelle elementer. Vi finner gjerne ett eller flere bilder, for eksempel av omslaget på boka eller spillcoveret, av artisten som har gitt ut plate, eller en scene fra filmen du har sett. I tillegg er det mange anmeldere som setter inn en terning og lar antallet øyne på terningen vise hva de synes om det de har anmeldt.

De fleste anmeldelser inneholder en «faktaboks» som gir leseren saklig informasjon i konsentrert form. Hvordan en slik boks settes opp, er forskjellig i aviser, i magasiner og på nettsider. I skjemaet nedenfor ser du hvordan du kan lage slike bokser til ulike anmeldelser.

► Da forfatteren Ari Behn fikk terningkast seks for sin første novellesamling *Trist som faen*, feiret han det med å tatovere terningen på overarmen.

 TINA & BETTINA - THE MOVIE

VURDERT AV: **ANMELDT AV TERJE EIDSVÅG**

REGISSØR: Simen Alsvik

SKUESPILLER: Odd-Magnus Williamson, Henrik Thodesen, Triana Iglesias, Else Kåss Furuseth

SJANGER: Komedie

LAND: Norsk

Bok	CD	Spill	Konsert	Teater	Film
Tittel Forfatter Eventuell oversetter Forlag Antall sider Utgivelsesår	Tittel Artist(er) Plateselskap Utgivelsesår	Tittel Plattform Produsent Aldersgrense	Hvis konserten har en tittel, settes den øverst Artist(er) Sted og tid Antall publikummere	Tittel Regissør Skuespillere Sted og tid	Tittel Regissør Sjanger Skuespillere Nasjonalitet Distributør Premieredato Aldersgrense

OPPGAVER

16 Hva slags informasjon gir en faktaboks?

17 Lag en faktaboks med terningkast til *Fabel 8*.

18 Lag en faktaboks til boka eller filmen du har tatt for deg i tidligere oppgaver.

P

HVORDAN SKRIVER DU EN ANMELDELSE?

- Tenk igjennom dette før du begynner:
 - Hvilken opplevelse er det du ønsker å fortelle leseren din om?
 - Hvem er det du vil henvende deg til?
 - Hvor passer det å publisere anmeldelsen din?
- Samle informasjon om det du skal anmelde.
- Ta notater mens du leser, ser, lytter eller spiller.
- Sett opp en disposisjon med innledning, hoveddel og avslutning. Sorter momentene du vil ha med i de ulike delene.
 - I **innledningen** presenterer du det du skal anmelde.
 - I **hoveddelen** skriver du et kort referat, noe om særtrekk og virkemidler, og hva du mener om det du anmelder.
 - I **avslutningen** skal du avrunde med en konklusjon, en «dom» over det du anmelder.
- Lag en tittel som sier noe om teksten din. Husk at tittelen skal vekke leserens interesse.
- Lag en faktaboks som passer til anmeldelsen din.
- Skriv førsteutkast av anmeldelsen din.
- Gå sammen med en skrivevenn, og les førsteutkastene til hverandre. Vurder ett og ett av punktene i vurderingsskjemaet under.
- Skriv kommentarer som skrivevennen din kan bruke for å forbedre teksten sin når andreutkastet skal skrives. Få fram både sterke og svake sider ved teksten.
- Skriv et nytt utkast ved hjelp av responsen du har fått.

V

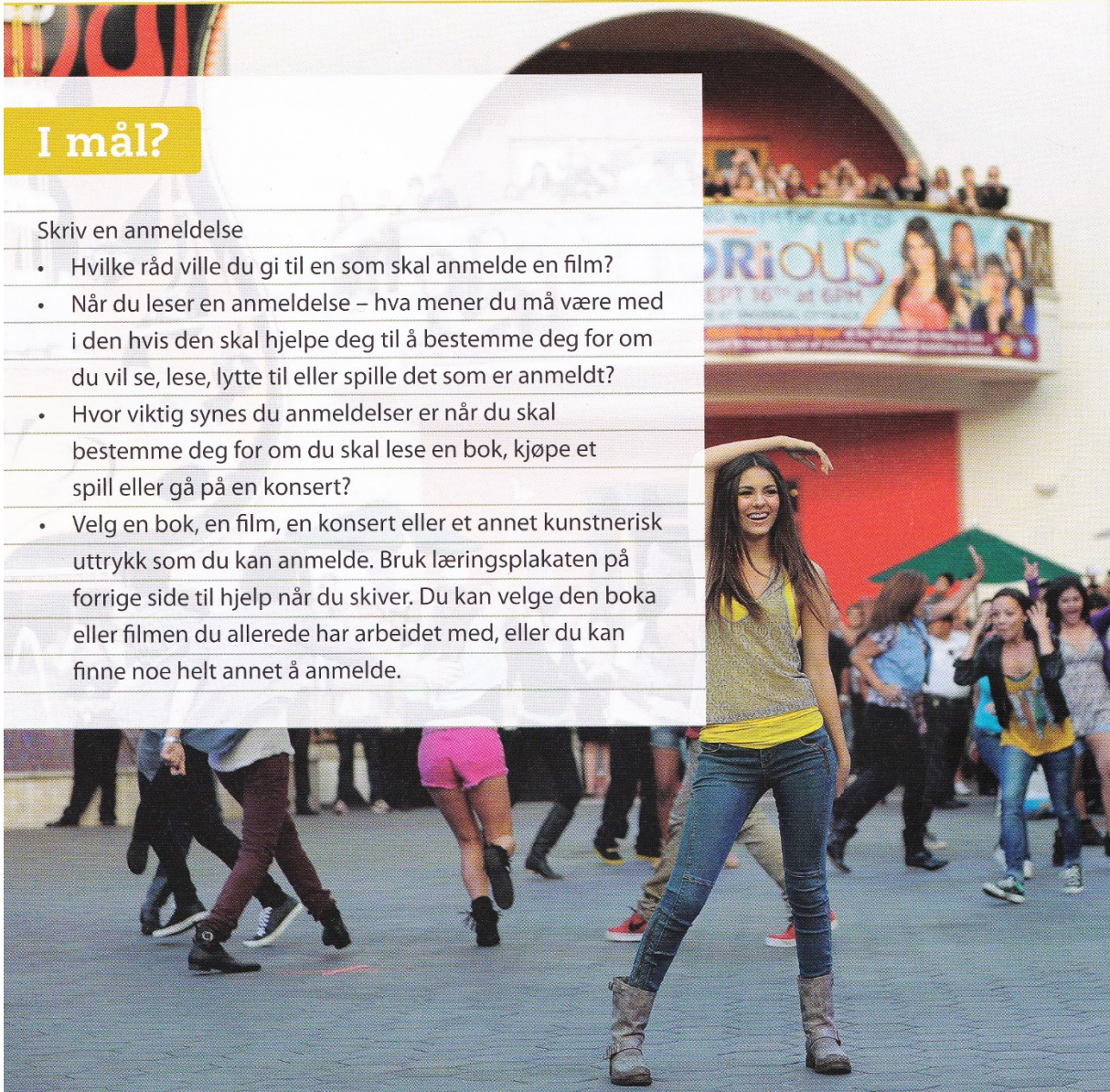
VURDERINGSSKJEMA

Sjekkliste	JA	NEI	Kommentar
Tittel som vekker interesse og sier noe om innholdet			
Innledning som presenterer det du skal anmelde			
Kort referat av bok, konsert osv.			
Egne meninger, med begrunnelse			
Avslutning med konklusjon			
Fullstendige setninger			
Riktig tegnsetting			
Riktig rettskriving			
Faktaboks som passer med det som anmeldes			

I mål?

Skriv en anmeldelse

- Hvilke råd ville du gi til en som skal anmelde en film?
- Når du leser en anmeldelse – hva mener du må være med i den hvis den skal hjelpe deg til å bestemme deg for om du vil se, lese, lytte til eller spille det som er anmeldt?
- Hvor viktig synes du anmeldelser er når du skal bestemme deg for om du skal lese en bok, kjøpe et spill eller gå på en konsert?
- Velg en bok, en film, en konsert eller et annet kunstnerisk uttrykk som du kan anmelde. Bruk læringsplakaten på forrige side til hjelp når du skiver. Du kan velge den boka eller filmen du allerede har arbeidet med, eller du kan finne noe helt annet å anmelde.

T

INN I TEKSTENE

- Anmeldelsen «Truverdig om heksebrenning» av Ingeborg Mjør, side 257
- Anmeldelsen «Hviiiin» av Sigrid Hvidsten, side 258

PÅ NETT

På elevnettstedet finner du følgende ressurser til dette kapitlet:

- Sakprosamaskinen
- Læringsplakatene
- Vurderingsskjemaet
- Kapittelquiz
- Digitale oppgaver

www.lokus.no/direkte/fabel/

LOKUS